1. Medine'de İslam Toplumun Oluşumu

Hz. Peygamber'in Medine'ye hicreti İslam'ın yayılması ve genişlemesi açısından çok önemli bir dönüm noktasıdır. Peygamberimiz Medine'ye hicretten kısa bir süre sonra toplumsal açıdan oldukça önemli bazı düzenlemeler yaptı. Artık Medine'de yeni bir sistem kuruluyordu. Müslümanların aralarında kardeşliğin ve sosyal yardımlaşmanın sağlanmasına, Müslümanlar dışındaki topluluklarla barış içinde yaşayabilmelerine imkân veren sosyal ve siyasi bazı kararlar aldı. Mescidi Nebi'nin inşa edilmesi, ensar ile muhacir arasında oluşturulan kardeşlik anlaşması, Medine Sözleşmesi, nüfus sayımı, ezanın belirlenmesi Peygamberimizin yeni sistemle ilgili yapacağı düzenlemelerden bazılarıydı.

Medine Sözleşmesi ya da vesikası içerik olarak VII. yüzyılda oluşturulmuş bir insan hakları bildirgesidir. Ayrıca birçok tarihçi ve âlim tarafından da İslam Dünyası'nın "ilk yazılı anayasa"'sı olduğu kabul edilir.

Mekke'den Medine'ye hicret eden muhacirler servetlerini, işlerini, ailelerini Mekke'de bırakmışlardı. Medine'de yaşamlarını devam ettirmek için önce barınacak yere sonra da geçinmek için işe ihtiyaçları vardı. Müslümanların lideri olan Peygamberimiz liderlik vasıfları gereği adaleti, hakkaniyeti, kardeşlik duygularını temel alarak herkesi memnun edecek bir planlama yapmak durumundaydı.

Peygamberimiz hicretten kısa bir süre sonra Enes b. Malik'in evinde Medine'deki Müslümanlar olan ensarla, Mekke'den hicret eden muhacirin aile reislerinin katıldığı bir toplantı düzenledi. Peygamberimiz bu toplantıda ensarla muhaciri birbirine kardeş yaptı. Bu hadiseye birbiriyle kardeş olmak, birini kardeş edinmek anlamında muahat[1] denildi.

Muhacir ve ensar arasında kurulan bu kardeşlik kısa zamanda neticesini verdi. Kardeşlik, Medine'nin tümüne yayıldı. Medine toplumundaki bütün Müslümanlar statüleri ne olursa olsun birbirleriyle kaynaştılar. Çok yaygın olan kabilecilik anlayışı, kan davası ve ırkçılık, bu kardeşlik sayesinde yok olmuş, İslam kardeşliğine dayanan örnek bir toplum ortaya çıkmıştı.

Muhacirler Medineli kardeşleri sayesinde Medine'de kendilerine yeniden bir hayat kurdular. Kardeşçe ve özgürce paylaşarak güven içinde yaşamaya başladılar. Yüzyıllar boyunca sürecek ve tüm Müslüman toplumlara örnek olacak İslam kardeşliğinin temellerini atmış oldular. İslam toplumları bu kardeşlik formülüyle en zor ve sıkıntılı zamanlarda birbirine tutunmayı başardı. İslam kardeşliği sınırları içerisinde kalarak her türlü mezhep, mezhep farklılığı, görüş ayrılığı ve farklı düşünceyi bir zenginlik kabul ederek bütün bölme ve ayrıştırma projelerine itibar etmedi.

1. Hüseyin Algül, "Muahat" Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C 30, s.308